

Книш І.В.,

студ.3-го курсу, освітньої програми

"Управління персоналом та економіка праці"

к.е.н., доц. Безпалько О.В.

Національний університет харчових технологій

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ДЕМОГРАФІЧНИХ ТЕНДЕНЦІЙ В УКРАЇНІ

Населення – це природно-історична сукупність людей, яка формується і безперервно відтворюється як у процесі самого виробництва, так і життя. Населення будь-якої країни характеризується чисельністю населення, статевовіковою структурою, національним складом, співвідношенням чисельності міських і сільських жителів, інтенсивності зміни кількості жителів сільських і міських населених пунктів, тощо. Основними чинниками розселення, в тому числі його інтенсивності і напрямів, є соціально-економічні (розвиток та розміщення продуктивних сил), природні та демографічні. Природні фактори позначаються на процесі розселення внаслідок територіальних відмінностей природного середовища (поверхні, клімату, географічної мережі, корисних копалин, якості земельних ресурсів тощо). В свою чергу, просторові зрушення також мають прямий вплив на форми й територіальні особливості розселення людей, в значній мірі зумовлюють інтенсивність і напрям постійних і мятникових міграцій, призводять до зміни в питомій вазі міських і сільських жителів у всьому населенні країни та її областей.

Регіональні особливості демографічної ситуації формуються під дією зовнішніх та внутрішніх чинників, у тому числі й природних умов, правових, моральних та релігійних норм, адміністративно-регулятивних актів, екологічних умов проживання тощо [2].

Виходячи з того, що людина є основним творцем суспільного багатства, можна стверджувати, що чисельність населення та кваліфікація її працездатної

частини є фактором, який обумовлює можливості економічного розвитку країни в цілому.

Україна – є однією з найбільших країн Європи як по території, так і по чисельності населення. Динаміка зміни чисельності населення за двадцять останніх років представлена на рисунку 1. З 2014 р. наведено дані без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та адміністративних даних частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях [1]. Як видно з рисунку 1 загальний тренд зміни чисельності України має негативну тенденцію до катастрофічного зменшення населення країни.

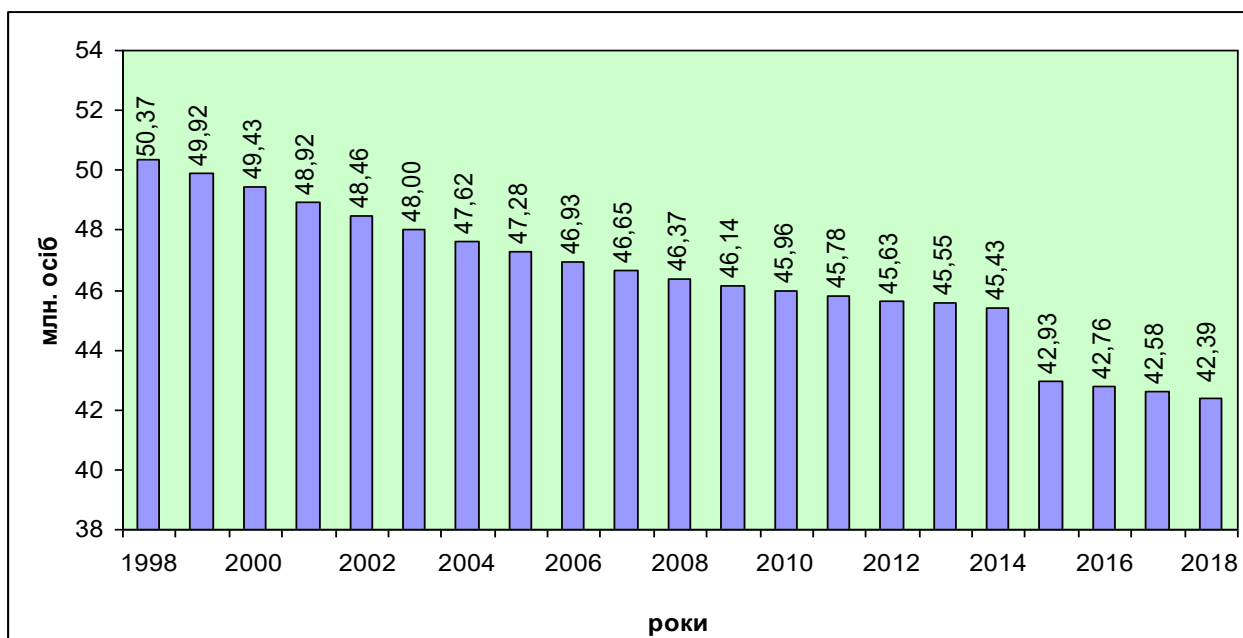

Рис.1 Динаміка зміни чисельності наявного населення України за 1998-2018 р.р.

Точну кількість населення країни отримують після проведення державного перепису. Останній раз перепис населення в країні був проведений статистичною службою в 2001 році, за підсумками якого була зафіксована чисельність що проживає на території України в кількості понад 48 мільйонів осіб. Кількість постійного населення України (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя) на 01.01.2018 р. – 422167,66 тис. осіб, що становить 99,59 % наявного населення країни, із яких 46,33% чоловіки (195581,8 тис. осіб) та 53,67 % – жінки (226585,6

тис. осіб) [1]. Така статева структура населення країни відповідає загальносвітовим демографічним тенденціям.

В національному складі нашої країни за даним останнього перепису переважають українці (77,8 %). В країні живуть представники понад ста національностей, серед яких росіяни – 17,3 %, а інші етнічні групи (це білоруси, молдовани, болгари, угорці, євреї, кримські татари, поляки, тощо) становлять 4,9 %.

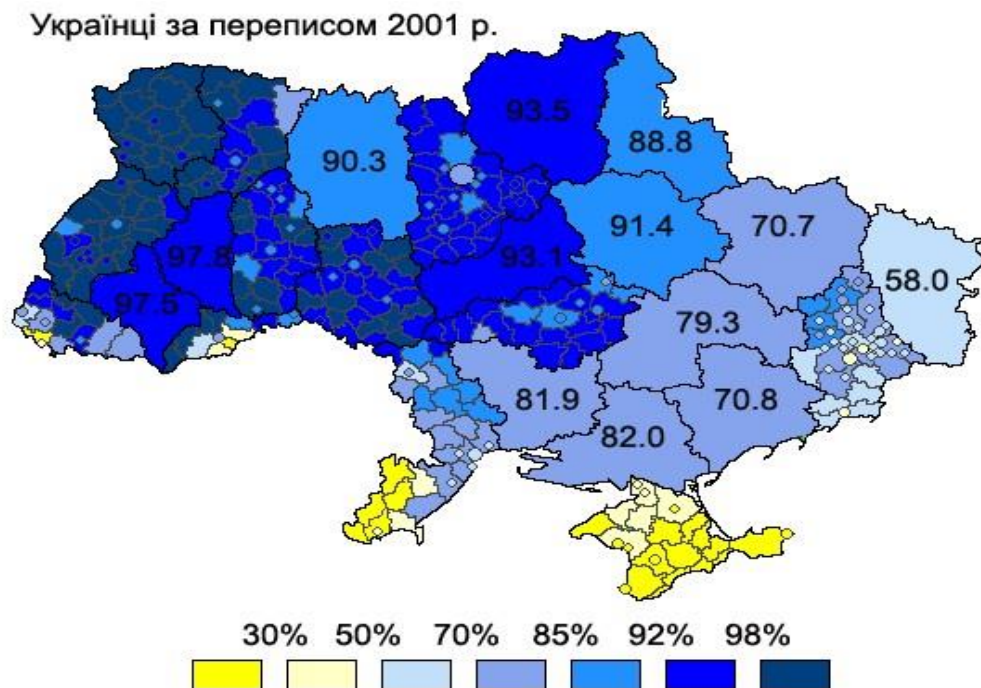

Рис.2 Українці за переписом станом на 2001 р.

В містах проживає близько 70% всього населення країни. Так свідчить офіційна статистика, але зрозуміло, що в пошуках роботи велика частина сільського населення відправляється в довколишні обласні центри або безпосередньо в столицю, де шанси знайти високооплачувану значно вище.

Вікова структура населення України за два останні роки представлена в таблиці 1 [1]. За даними таблиці прослідковуються структурні зрушення в бік зростання чисельності осіб у віці, старшому за працездатний. Цифри свідчать про складні демографічні проблеми в країні підтверджуючи факт старіння української нації.

**Розподіл постійного населення України за окремими віковими групами за
2017-2018 р.р.**

	всього постійного населення	0-15 років	16-59 років	60 років і старше
2017 рік, млн. осіб	42414,9	6887,0	25982,0	9545,9
%	100	16,24	61,25	22,51
2018 рік, млн. осіб	42216,8	6895,7	25641,3	9679,7
%	100	16,33	60,74	22,93

Факт про те, що на даний час в Україні поширене таке негативне явище, як депопуляція, підтверджують також і дані представлені в таблиці 2 [1] .

**Динаміка зміни коефіцієнта природного приросту, скорочення (-) населення
України за 1997-2017 р.р.**

рік	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
%	-6,2	-6,0	-7,1	-7,6	-7,6	7,6	-7,5	-7,0	-7,6	-6,4	-6,2	-5,3	-4,2	-4,4	-3,5	-3,1	-3,5	-3,9	-4,2	-4,4	-5,1

Від’ємне значення коефіцієнта природного приросту населення за останні двадцять років свідчить про те, що смертність в країні перевищує народжуваність, особливо це є характерним для сільської місцевості. Так в 2017 році за даними Держкомстату цей показник в Україні по міським поселенням становив (-3,8%), а в сільській місцевості він перевищував це значення майже вдвічі і був на рівні (-7,4 %).

Звісно, демографічна політика України скерована на підвищення природного приросту населення за рахунок народжуваності. Для цього матерям, які народжують дитину, надається допомога, додаткова відпустка тощо. Однак ці заходи є мало ефективними і не розв’язують цю складну демографічну проблему

в цілому. Державі потрібно активніше втручатися в цей процес і вирішувати ці питання негайно, вживаючи більш радикальні заходи щодо підвищення народжуваності і зменшення відпливу населення з країни в цілому та закріпленні молоді на селі в частості.

Вищеперелічені негативні тенденції в демографічній сфері дещо пом'якшують показники середньої тривалості життя в країні (таблиця 3) [1]. Як свідчать статистичні дані в Україні за останні десять років цей показник дуже поступово, але безперервно підвищувався, що є позитивним фактом. Більш оптимістична картина у представників жіночої статі, згідно статистичних даних за 2017 рік середня очікувана тривалість життя жінок в Україні становила майже 77 років, що на 10 років більше в порівнянні з чоловіками.

Таблиця 3

**Динаміка зміни середньої тривалості життя в Україні в розрізі статі
за 2007-2017 р.р.**

Рік	Середня очікувана тривалість життя при народженні		
	обидві статі	чоловіки	жінки
2007	68,25	62,51	74,22
2008	68,27	62,51	74,28
2009	69,29	63,79	74,86
2010	70,44	65,28	75,50
2011	71,02	65,98	75,88
2012	71,15	66,11	76,02
2013	71,37	66,34	76,22
2014	71,37	66,25	76,37
2015	71,38	66,37	76,25
2016	71,68	66,73	76,46
2017	71,98	67,02	76,78

Якщо проводити порівняння з іншим країнами світу, то представлені цифри досить оптимістичні, тому що перевищують середні світові показники, так очікувана середня тривалість життя людини 2016 року на планеті становила 69 років; для чоловіків – 67 років, для жінок – 71,1 років. Але поряд з цим Україні є до чого прагнути, бо як свідчить статистика в світі є значна кількість країн, де середня очікувана тривалість життя перевищує 80 років. Крім того є

країни, де розрив між статтями по цьому показнику є не таким різким, як в Україні. Так, наприклад, в Ісландії згідно даних за 2016 р. середня тривалість життя становила 81,8 року (80,2 – чоловіки, 83,3 – жінки), що дало змогу країні посісти третє місце в загальносвітовому рейтингу і перше в європейському.

Отже, демографічна ситуація в Україні є однією з визначальних для забезпечення стабільного й ефективного функціонування країни, а проблеми цієї сфери мають стати першочерговими інтересами держави, бо від їх оптимального вирішення залежить майбутнє нашої нації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Старостенко Г.Г. Методологія і практика досліджень відтворення населення України: монографія / Г.Г. Старостенко. – К.: УФЕІ, 1997. – 270 с.